CU PRIVIRE LA ACTIVITATEA DE UNIFICARE A TERMINOLOGIEI ŞTIINŢIFICE ŞI TEHNICE

DE

CONSTANT MANECA

Vorbind despre revoluția culturală înfăptuită de Partidul Muncitoresc Romîn în țara noastră, nu putem trece cu vederea măreața acțiune de precizare și de unificare a terminologiei științifice și tehnice.

Și în acest domeniu, situația moștenită din trecut era dezastruoasă, fapt sezisat și de fosta Academie Romînă, care, într-o broșură publicată în 1940, o caracteriza drept « creatoare de confuziuni în predarea științelor exacte, prin întrebuințarea de termeni cu semnificație diferită și chiar în discordanță cu spiritul limbii romînești »[1]. Bineînțeles că vechea academie s-a mărginit doar la această constatare și la publicarea unei broșuri de șapte pagini, care însumează tot ceea ce s-a făcut atunci în acest domeniu.

Tot despre situația aceasta, prof. R. Răduleț, într-un articol publicat în « Contemporanul », scrie: « În multe centre s-au creat adevărate începuturi de dialecte terminologice, bazate pe împrumuturi nesistematice și adeseori nejustificate, făcute din limbajul foștilor proprietari ai capitalului întreprinderilor sau din limbajul celor ce au montat utilajul »[2].

Cu prilejul altui articol, făcut în colaborare cu Ana Canarache, am arătat pe larg istoricul problemei terminologiei științifice și tehnice la noi. Cu această ocazie, mă voi mărgini doar la cîteva cuvinte.

Partea vocabularului care cuprinde cuvintele științifice și tehnice era lăsată la voia întîmplării. Fiecare școală. ba mai mult, fiecare profesor aproape, își avea terminologia proprie.

[1] Academia Romînă, Terminologia științifică românească. București, 1940, vol. I, p. 3.
[2] Prof. R. Răduleț, Terminologia Lexiconului Tehnic Romîn, în « Contemporanul », 1953, nr. 375, p. 5, col. 1–3.

BDD-A10320 © 1956 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-23 14:53:16 UTC)

Confuzia domnea atît în determinarea conținutului noțiunilor respective, cît și în întrebuințarea termenilor care le denumeau. Ca să dăm doar un singur exemplu, vom cita aceeași broșură a fostei academii, unde găsim: « Astfel, de exemplu, în interiorul aceleiași instituții de învățămînt și chiar de învățămînt superior, se întrebuințează azi, cu semnificație științifică cu totul diferită, termenii de *forță*, *putere*, *putință* » [1]. Noțiunile științifice și tehnice, fără un conținut bine definit, erau denumite prin mai multe sinonime provenite din diferite limbi, de multe ori la baza acestor termeni fiind interese comerciale, politice sau de altă natură. De altfel, singura problemă care preocupa pe specialiști era aceea a introducerii de neologisme, unde se pare că exista o singură atitudine: aceea de a introduce, fără alegere, cît mai multe cuvinte străine.

Situația arătată oglindea de minune relațiile de producție ale sistemului capitalist, concurența tot mai ascuțită care domnea pretutindeni și atitudinea păturilor conducătoare din trecut, care căutau să dea un caracter exclusiv agricol economiei noastre naționale, industriile Romîniei fiind înfeudate capitalului străin.

După naționalizarea principalelor mijloace de producție și trecerea la economia planificată care urma să pună bazele socialismului în țara noastră, situația terminologiei tehnice îngreuna planificarea economiei, stînjenea procesul de producție și împiedica ridicarea de cadre tehnice calificate [2].

Munca de unificare a terminologiei științifice și tehnice a fost începută în anul 1947 de Asociația științifică a inginerilor și tehnicienilor (ASIT), care a pornit la elaborarea « Lexiconului tehnic romîn» (L.T.R.), operă fundamentală în acest domeniu. Comitetul de Stat al Planificării a redactat un « nomenclator minimal » al terminologiei planificării, Institutul de documentare tehnică și Editura tehnică au întocmit nomenclatoarele și cataloagele departamentelor, « Dicționarul tehnic ruso-romîn » și « Lexiconul C.F.R. », iar Oficiul de stat pentru standarde și invenții a început din 1949 publicarea standardelor de terminologie, notații și simboluri. În sfîrșit, în 1953, Secția a III-a a Academiei R.P.R. a instituit o comisie care se ocupă cu fixarea terminologiei din domeniul energeticii și electrotehnicii. Această susținută acțiune a dat în scurt timp rezultate foarte bune. Două dintre ele merită să ne reție puțin atenția: « Lexiconul tehnic romîn » — acum la apariția ultimului volum — și standardele de terminologie.

Obiectivele « Lexiconului tehnic romîn » (constînd în alcătuirea unui sistem de noțiuni, în ierarhizarea și clasificarea lor din punct de vedere științific și tehnic) au fost în general atinse, cu toate lipsurile semnalate, inerente unei lucrări de început și atît de vaste.

Standardele de terminologie constituie și ele un important aport la fixarea și unificarea terminologiei științifice. Începută în 1949, acțiunea de standardizare, călăuzită de principiile standardizării sovietice, are la bază anchete largi

[1] Academia Romînă, Terminologia științifică românească. București, 1940, vol. I, p. 3—4.
[2] Vezi și ing. Șt. Bălan, în « Cum vorbim », 1951, nr. 7—8, p. 44 sqs.

BDD-A10320 © 1956 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-23 14:53:16 UTC)

făcute în toate sectoarele activității de producție și munca unor numeroase colective de specialiști. La elaborarea acestor standarde a fost consultat și Institutul de lingvistică al Academiei R.P.R., pentru a-și spune părerea în problemele de limbă.

Să vedem acum care sînt cele mai importante probleme de limbă ridicate de terminologia specială și mai ales modul cum au fost rezolvate pînă acum.

În acest domeniu, articolul academicianului A. M. Terpigorev, «Reglementarea terminologiei tehnice», publicat în «Voprosî iazîkoznaniia», 1953, nr. 1, ne dă principiile de bază ale terminologiei tehnice, care trebuie să constituie un sistem unitar, corespunzător sistemului de noțiuni pe care îl denumește, un singur cuvînt urmînd să corespundă în general unei singure noțiuni, căreia trebuie să-i exprime — în măsura posibilului — esența; acești termeni nu trebuie să fie prea lungi sau greoi.

După cum se vede, în primul rînd terminologia tehnică și științifică este în legătură cu vocabularul limbii. Termenii aceștia fac parte din sectorul cel mai mobil al lexicului, supus unei necontenite și rapide schimbări.

I. Primul lucru care s-a impus în vederea precizării și unificării terminologiei speciale la noi a fost înlăturarea cuvintelor străine de prisos, acolo unde se găseau sau se puteau găsi termeni românești corespunzători. Au fost înlocuiți astfel o serie de termeni inutili ca *țiclinc* (= răzuitor), *țincvais* (= alb de zinc), *șpan* (= așchie), *evolventă* (= desfășurată) etc. Uneori însă s-a mers prea departe. Astfel «Lexiconul tehnic român», care dă *bobină*, pentru *a bobina*, *bobinaj*, consemnează termenii *a înfășura*, *înfășurare* cînd ar fi putut lăsa foarte bine derivatele lui *bobină*, așa cum a făcut la *freza* (derivat de la *frezǎ*), la *rabota* (derivat de la *raboteză*) și la multe altele. Nu este prea potrivită de asemenea nici combinația *tub electronic amestecător* (STAS 4261—1954) pentru care s-ar fi putut spune mult mai bine «tub electronic oscilator-modulator», nici înlocuirea lui *reostat* cu *rezistență variabilă* și nici înlocuirea lui *fretat* cu *cercuit* (STAS 855—1955), cînd avem *fretă* de la care poate deriva *a freta*, *fretat* etc., cu atît mai mult cu cît sensul lui *fretat* nu se aseamănă aproape de loc cu sensul lui *cercuit*.

Cred de asemenea că s-a greșit și atunci cînd, pentru a înlătura cu orice chip neologismele, s-au înlocuit termenii foarte cunoscuți și ușor de manipulat *trimăr* și *padăr* cu combinațiile, destul de greoaie, *condensator ajustabil în derivație* și *condensator ajustabil în serie*, termeni care seamănă mai mult cu o definiție.

Alteori, tendința de a traduce anumiți termeni a dus la combinații pur și simplu ridicole ca redarea în standarde a lui *șplint* prin *cui spintecat*, cînd de fapt nu avem de-a face cu nici un cui, cu atît mai puțin spintecat.

Terminologia științifică și tehnică trebuie să constituie un sistem de termeni bine închegat, corespunzător complicatului sistem de noțiuni al domeniului respectiv. Cuvintele acestea se deosebesc de neologismele din limba

BDD-A10320 © 1956 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-23 14:53:16 UTC)

curentă, deoarece ele sînt chemate adesea să denumească noțiuni noi, apărute în legătură cu procesul de cunoaștere tot mai adîncă a naturii și cu progresele uriașe pe care știința și tehnica modernă le face zi de zi[1]. Acolo unde trebuie să se împrumute un neologism este bine — și așa s-a procedat în general — să se adopte un cuvînt care se găsește într-una din celelalte limbi romanice, acesta fiind mai ușor de adoptat la structura lexicală și gramaticală a limbii noastre.

Pe de altă parte, cu toată strădania de a înlătura termenii inutili, au mai rămas totuși o mulțime dintre aceștia în lucrările care stau la baza terminologiei noastre speciale: *chemiluminescentă*, *chemoterapie* « luminescență chimică, terapie chimică » sau, cel mult, « chimioluminescență, chimioterapie » (L.T.R.), *dantura roților* (= *dințarea roților*) (STAS 915—50), *ponderitate* « greutate specifică », (pus, e drept numai în paranteză în STAS 739—52), *tirant* (= *trăgător*) (STAS 3451—52), *anrocament* « grămadă de piatră » (STAS 3636—53) etc. [2]

Tot așa, de multe ori se mai întrebuințează încă doi termeni pentru aceeași noțiune, ca *aerare* și *aerisire* (L.T.R.) și altele. De asemenea, pe motiv că termenii nu mai corespund conținutului noțiunilor pe care le denumesc, standardele au înlocuit pe *lampă* cu *corp de iluminat* (STAS 3687—53), *bec electric* cu *lampă electrică* (STAS 3687—53), *instrumente de măsură* cu *instrumente de măsurat* etc., deși nimeni nu s-a gîndit ca într-un caz asemănător ca la cuvîntul *atom*, după dezagregarea lui, să se schimbe denumirea pentru că ea nu mai corespunde conținutului noțiunii.

II. Problema traducerii și adaptării termenilor tehnici potrivit principiilor amintite mai sus este dificilă, de aceea ea trebuie dezbătută de la caz la caz, pentru a evita unele erori ca acelea întîlnite, de exemplu, în standardul 3378—52, unde se vorbește de un *distrugător de energie*, cînd știm foarte bine că energia nu poate fi distrusă. Adaptarea aceasta trebuie să fie cît mai conformă cu structura lexicală și gramaticală a limbii. În acest sens, combinații ca *separator de condensat* (STAS 4369—54), *moment încovoietor* (STAS 2966—54), *filet dreapta*, *filet stînga* (STAS 139—49), ar fi fost mai bune în forma *separator de condensare*, *moment de încovoiere* sau *filet spre dreapta* (ori *de* sau *către dreapta*), *filet spre stînga* (ori *de* sau *către stînga*). Faptul că scopul se redă uneori prin supin nu justifică înlocuirea termenului *aparat de măsură*, încetățenit de mult în forma asta, cu *aparat de măsurat* (STAS 2810—51), cînd știm că limba face excepție de multe ori în asemenea cazuri [3].

În terminologia specială, întrebuințarea a două sau chiar trei forme de abstracte verbale este foarte frecventă, simțindu-se nevoia de a se deosebi acțiunea de starea creată ca rezultat al ei, de exemplu: *solicitare* « acțiunea de a soli-

---

[1] V. acad. I. Iordan, Limba romînă contemporană, p. 78—79.
[2] V. și I. Miletineanu, « Limba romînă », nr. 3, 1954, p. 78 sqs.
[3] Cele mai multe din afirmațiile mele de acest gen se sprijină pe cele discutate în ședințele comisiei Secției a III-a a Academiei R.P.R.

BDD-A10320 © 1956 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-23 14:53:16 UTC)

cita », *solicitație* « starea unui corp asupra căruia se exercită o anumită forță », *blocare* « acțiunea de a bloca », *blocaj* « starea unei mașini care a suferit această acțiune » etc. Exemple de asemenea abstracte verbale găsim nenumărate: *dilatare*, *dilatație*, *cuplare*, *cuplaj*, *aglomerare*, *aglomerație*, *bifurcare*, *bifurcație* etc. Nici aici însă nu trebuie să se abuzeze de posibilitatea de a forma mai multe abstracte verbale, fiind cazuri unde nu se simte nevoie de acest lucru (ex.: *activare*, *adaptare* etc.), deși unii s-ar simți tentați să-l facă.

O problemă importantă este aceea a alegerii variantelor. În vocabularul științific și tehnic, trebuie să figureze formele cele mai răspîndite, care sînt acelea ale limbii literare. Astfel, formele *bulumac*, *lănteț*, *lobdă*, *lăturoaie* etc. trebuie preferate variantelor *bulamac* (STAS 435—49), *lanteți* (STAS 435—49), *lodbă* etc.

De mare ajutor este în această privință « Dicționarul limbii romîne literare contemporane » al Academiei R.P.R., care arată forma cea mai răspîndită a unui cuvînt. Aici trebuie menționat că oarecare încurcături și erori au fost provocate și de « Micul dicționar ortografic » al Academiei R.P.R., a cărui revizuire, mai ales în ceea ce privește termenii tehnici, este absolut necesară.

Nenumăratele neologisme care sînt « adoptate » mereu în vocabularul tehnic pun probleme și în ceea ce privește ortografierea lor. În general, operele de care am amintit, cît și publicațiile noastre științifice și tehnice de astăzi, au urmat principiul ortografiei fonetice a acestora, principiu recomandat de altfel și de « Micul dicționar ortografic » al Academiei R.P.R. Cu toate acestea, la numeroase cuvinte din « Lexiconul tehnic romîn » și din standarde, deși intrate demult în vocabularul tehnic, se menține o ortografie străină: *bloom*, *brookit*, *by-pass*, *tychit*, *abatjour*, *klinker* etc., cînd ar fi putut să fie scrise foarte bine așa cum se pronunță: *baipas*, *tichit*, *abajur*, *blum*, *bruchit*, *clincăr* etc.

Un studiu mai amplu este necesar în ceea ce privește ortografierea cuvintelor compuse, care sînt în acest domeniu foarte numeroase. Pentru un asemenea studiu trebuie pornit de la principiile de scriere a cuvintelor compuse din limba comună. Cu prilejul articolului de care am mai vorbit, am arătat și alte criterii de care trebuie să ținem seama la ortografierea termenilor tehnici.

Strîns legată de introducerea de noi cuvinte în limbă este adaptarea acestora la structura fonetică și morfologică a limbii noastre. În această privință, dificultăți prezintă în special cuvintele care conțin sunete neîntîlnite în romîna literară, cum sînt vocalele labiopalatale *ö* și *ü*, consoana muiată *ń* și altele.

În cele ce urmează mă voi ocupa de cîteva dintre acestea.

De la început remarcăm că în redarea sunetelor străine, cuvintele tehnice urmează aceeași cale ca neologismele intrate în limbă recent.

În ceea ce privește pronunțarea lui *ö* (*o* palatal) din cuvintele străine (mai ales franceze și germane), în romînește întîlnim trei forme, care ne redau fie numai cîte unul din elementele fonetice care compun sunetul *ö*, fie pe amîndouă reunite într-un diftong: *io*. Dacă urmărim modul cum a fost adaptat *ö* sistemului

BDD-A10320 © 1956 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-23 14:53:16 UTC)

fonologic al limbii romîne, observăm că sunetul acesta este redat foarte frecvent prin *o*, mai ales în împrumuturile din franceză, acolo unde s-a putut face o asemănare între terminația cuvintelor franțuzești și sufixul *tor*, care în romînește formează nume de agent: *actor*, *amator*, *ambasador*, *censor*, *coafor*, *comandor*, *controlor*, *creditor*, *convertizor*, *compostor*, *comutator*, *contor*, *ecleror*, *ecuator*, *factor*, *stator* etc. Vorbitorii au simțit desigur în această terminație un sufix (fr. - *eur*), pe care l-au redat prin *-or* pus în legătură cu sufixul romînesc *tor* [1]. Poate că la cuvinte ca acestea a intervenit și faptul că forma lor în latină sau în italiană era oarecum asemănătoare cu forma pe care au căpătat-o în romînă. Redarea lui *ö* prin *o* a fost înlesnită și atunci cînd, paralel cu un cuvînt tehnic franțuzesc cu *ö*, exista și un corespondent în germană, tot de origine latino-romanică, care avea un *o* în locul lui *ö*, cum este cazul lui *compresor* (cf. fr. *compresseur*, germ. *Kompressor*) sau *colimator* (cf. fr. *collimateur*, germ. *Kollimator*). În cuvinte ca *sulfuros*, *azotos* etc., *ö* a fost redat tot prin *o*, probabil prin asemănare cu cuvintele romînești derivate cu sufixul *-os*.

Alt mod de a pronunța în romînește pe *ö* este *e*. *E* apare mai ales acolo unde sufixul franțuzesc *-eur* sau terminația germană *-eur* era pusă în legătură cu sufixul rom. *-er*, variantă a lui *-ar* (< lat. *-arius*), care formează nume de agent și de meșteșugari în limba romînă. Așa au apărut forme ca *șofer*, *frizer*, (aceasta poate și sub influența analogică a lui *bărbier*?), *jongler*, *miner*, *sufler*, *șomer* etc., mult mai puține, e drept decît cele în care *ö* a fost redat prin *o*. Cred că în cuvinte ca *ancoșeză*, *raboteză*, *haveză*, a intervenit pe de o parte influența lui *e* mut următor, care a întărit timbrul palatal al lui *ö*, iar pe de altă parte influența analogică a lui *freză*, *morteză* etc. provenite din fr. *fraise*, *mortaise* etc. Și aici am găsit o excepție: *batoză* (< fr. *batteuse*), în care *ö* > *o*.

Ca *io* (diftong) îl întîlnim pe *ö* în *lichior*, care mai are și varianta *licher*. Redarea lui *ö* numai prin *io* este foarte rară.

În limba literară întîlnim un cuvînt care păstrează totuși pe *ö*: cuvîntul *bleu* (pronunțat *blö*), consemnat astfel de « Dicționarul limbii romîne literare contemporane » al Academiei R.P.R.

Acad. Al. Graur, într-un articol mai vechi [2] arată că în romînește, în cuvinte ca *șoför*, *șomör*, *bürou*, *nüansă* etc., există tendința de a adopta sunetele *ö* și *ü*. Astăzi însă, pronunțările consemnate atunci au dispărut, cred, aproape cu desăvîrșire, așa că nu poate fi vorba de intrarea acestor sunete în sistemul fonetic al limbii noastre, fapt arătat de acad. Al. Graur și într-o lucrare mai recentă [3].

---

[1] V. acad. I. Iordan, Limba romînă contemporană, p. 86.

[2] Al. Graur, « Bulletin de la Société de Linguistique de Paris », vol. al XXXVIII-lea, p. 168 sqs.

[3] Acad. Al. Graur, Studii de lingvistică generală. Ed. Academiei R.P.R., București, 1955, p. 17.

BDD-A10320 © 1956 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-23 14:53:16 UTC)

O situație asemănătoare, însă ceva mai complicată, o prezintă *ü*, pentru care găsim de asemenea o pronunțare (pe care am putea-o numi ortografică) *u*, o pronunțare *i* și o pronunțare cu diftongul *iu*.

Ca și în cazul lui *ö*, nu trebuie să deosebim împrumuturile vocabularului tehnic de neologismele intrate mai recent în limbă.

U inițial este redat întotdeauna prin *u*: *umiditate*, *umoare*, *unitate*, *uniform*, *ustensilă* etc. În cuvinte ca *anvergură*, *apretură*, *agricultură*, *canelură*, *claviatură*, *clorură*, *fluorură*, *factură*, *figură* etc., *ü* este redat tot prin *u*, datorită desigur asemănării cu unele cuvinte românești formate cu sufixul *-tură*. Foarte frecvent este redat *ü* prin *u* și în alte cazuri: *absurd*, *abuza*, *acuza*, *aflux*, *balustradă*, *bufet*, *bucșă*, *buletin* etc. Desigur că în foarte multe din acestea intervine și influența analogică a formelor acestor cuvinte din latină și din italiană. Ca vocală finală în rădăcina unor verbe cum ar fi fr. *evoluer*, *evaluer*, *accentuer*, *constituer*, *evacuer* etc., *ü* a fost redat de asemenea prin *u*: (rom. *evolua*, *evalua*, *accentua*, *constitui*, *evacua* etc.) și aceasta datorită, probabil, analogiei cu unele verbe terminate în *ua* și *ui* în hiat *(lua*, *făptui* etc.).

Faptul că *ü* este redat cel mai adesea prin *u* cred că se datorește în special influenței pe care aspectul scris al cuvintelor o are asupra pronunțării lor. Aproape toate cuvintele pe care le-am întîlnit cu *ü* redat prin *u* au intrat în limbă pe calea scrisului.

Mai rar, sunetul *ü* este redat prin diftongul *iu*. De multe ori pronunțarea este nesigură, auzindu-se cînd *iu*, cînd *i*. Într-un cuvînt ca *biuretă* (<fr. *burette* prin rus. *biuretka)*, redarea prin *iu* este susținută de fonetismul rusesc. În *chiuvetă* și *chiulasă* pronunțarea cu *iu* este doar mai răspîndită decît cea cu *i*, căci întîlnim destul de des și formele *chilasă* (și *culasă)*, *chivetă*. Un caz interesant îl constituie desigur *pioneză* (<fr. *punaise)*, în care *ü* originar, devenit *iu*, a suferit diereza, după care *u* neaccentuat a trecut la *o* [1].

Forma *iu* o întîlnim și în poziția lui *-ü* (final), redat astfel în cuvinte ca *pardesiu*, *meniu* etc. datorită analogiei cu sufixul *-iu*.

A treia formă în care este redat *ü* în limba română este *i*, potrivit unei tendințe mai vechi a limbii noastre, care a procedat în general la fel și cu sunetele asemănătoare din turcește și din ungurește. Potrivit acestui fel de adaptare în care precumpănește elementul palatal, avem forme ca *birou*, *birocrație*, *chirasă* etc.

Adaptările acestea — deși sînt conforme unei vechi tendințe a limbii române — apar rar la cuvintele recente, fapt pe care trebuie să-l atribuim tot influenței aspectului scris al cuvintelor.

Pînă nu demult erau consemnate mai multe pronunțări cu *iu*, acolo unde astăzi întîlnim aproape exclusiv *i*, ex.: *biurou*, *biurocrație* (Candrea—Adamescu, «Dicționar enciclopedic»), *chiurasă* etc. Tendința în limbă este de a transforma

[1] Pentru aceasta vezi acad. I. Iordan, Limba română contemporană, p. 86.

BDD-A10320 © 1956 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-23 14:53:16 UTC)

pe *ü* în *i*, elementul palatal fiind preponderent, aspectul grafic al cuvintelor însă a împiedicat aceasta.

În concluzie putem spune că atît *ö* cît și *ü* în cuvintele mai noi sînt redate cel mai des prin *o*, respectiv *u*, contrar tendinței mai vechi a limbii române.

Dacă admitem ca valabilă această constatare, putem recomanda redarea sunetelor *ö* și *ü* prin *o* și *u* în cuvintele tehnice care intră în cazurile amintite mai sus și care astăzi cer drept de cetate în limbă.

O altă problemă de adaptare este aceea a lui *ń* (*n* muiat). Sunetul neexistînd în românește, trebuie redat prin *ni* în cuvinte ca *armaniac*, *soanior* etc., așa cum a fost redat și în împrumuturi mai vechi: *castanietă*, *companie*, *coniac* etc.

În sfîrșit, redarea grupurilor fonetice *qu*, *gu* este o problemă pentru care se cere o soluție, cel puțin în ceea ce privește vocabularul tehnic, unde acestea sînt întîlnite destul de des. Obișnuit, aceste sunete au fost redate după cum urmează: *qu* > *cv*, *cu* și *k* (sau *k'* dacă era urmat de *i*), iar *gu* > *gv* și *gu*.

În cuvintele tehnice intrate recent în limbă și provenind din limbi neolatine, *qu* a fost redat cel mai frecvent prin *cu: acuarelă*, *acuatintă*, *cuadrant*, *cuadratură*, *cuadric*, *cuadrigă*, *cuadripol*, *cuadrivector*, *cuantă* etc., paralel cu formele în *cu* existînd și forme cu *cv*.

În cuvinte ca *frecvență*, *secvență*, grupul *qu* a fost redat prin *cv* fără variante cu *cu*, iar în cuvinte ca *chinihidron*, *chinidină*, *chinină*, *chinizarină*, *chinionă* etc. prin *k'* (palatal). Tratamentul acesta se explică prin faptul că grupul *qu* a fost pronunțat cînd după maniera germană *(cv)*, cînd după cea franceză sau italiană *(cu)* — conformă cu felul cum pronunțau romanii.

Grupul *gv*, rar în terminologia tehnică, apare cu pronunțarea *gv*, care tinde să se generalizeze de altfel peste tot în limbă.

Pentru *qu* se pare că pronunțarea cea mai frecventă este *cu*. Aceasta ar trebui recomandată pentru cuvintele care se ortografiază acum și în care grupul *qu* este urmat de *a* sau de o vocală labială. Atunci cînd grupul *qu* este urmat de *i* cred că ar trebui pronunțat *k'* (consoană oclusivă palatală surdă) și ortografiat *chi*.

Acestea sînt cele mai importante probleme de adaptare a sunetelor străine la sistemul fonologic al limbii române în cuvintele aparținînd vocabularului tehnic.

În scurta mea expunere nu am putut epuiza nici măcar enunțarea problemelor de limbă legate de vocabularul științific și tehnic. Munca de fixare și de unificare a terminologiei speciale este abia la început și, pe măsură ce înaintăm, se ivesc noi dificultăți, care prin muncă perseverentă sînt sigur că vor fi învinse.

BDD-A10320 © 1956 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-23 14:53:16 UTC)